

Colb Sherry F. – Dorf Michael C.

Beating Hearts: Abortion and Animal Rights

Recenze publikace

Mgr. Michal Milko, Ph.D. student na FHS UK, obor Aplikovaná etika

Abstract: The aim of this review is to summarize main aspects of the book *Beating Hearts: Abortion and Animal Rights*.

Key words: animal rights – abortion

Abstrakt: Tento příspěvek je recenzí publikace *Beating Hearts: Abortion and Animal Rights*, která vyšla v roce 2016.

Klíčová slova: práva zvířat – umělé přerušení těhotenství

Colb Sherry F. – Dorf Michael C. *Beating Hearts: Abortion and Animal Rights*. New York: Columbia University Press, 2016, 264 s.

Columbia University Press vydala roku 2016 knihu *Beating Hearts* s podtitulem *Abortion and Animal Rights*. Autoři Sherry F. Colb a Michael C. Dorf se v ní věnují dvěma oblastem, které spolu zdánlivě nemají nic společného – potratům a právům zvířat. Ukazují ale, že spolu potraty a práva zvířat úzce souvisí a vyvolávají řadu provázaných otázek. Jak je například možné, že se aktivisté za práva zvířat staví proti využívání a zabíjení zvířat kvůli jídlu, sportu, zábavě či vědě, ale většinou zastávají právo žen na potrat, který zabije lidský organismus? A jak je na druhé straně možné, že se aktivisté z hnutí pro život staví proti zničení dokonce jednobuněčného lidského zárodku, ale většinou nemají nic proti využívání a zabíjení plně rozvinutých, vědomých a sentientních zvířat?

Jednou z odpovědí je rozdílný pohled obou táborů na to, jaké kritérium je relevantní pro vstup do morální rozvahy. Zatímco mnoho aktivistů z hnutí pro život považuje za relevantní kritérium některou z lidských vlastností (například vyšší kognitivní schopnosti), podle autorů knihy je dostačující podmínkou schopnost trpět (staví se tak na stranu hnutí za práva zvířat, v otázce potratů pak na stranu hnutí pro volbu). Tato podmínka rozšiřuje hranice morální komunity i o zástupce dalších živočišných druhů a lidské bytosti v ní přestávají být exkluzivními členy. Autoři tvrdí, že všechny bytosti schopné zakoušet bolest mají na základě této schopnosti zájem netrpět. A pokud neexistují velmi dobré a silné důvody, máme podle nich morální povinnost zabránit úmyslnému utrpení a smrti jakékoli sentientní bytosti, ať už lidské či mimolidské.¹ Některá z přísnějších kritérií, než je sentience (jako například používání jazyka), diskvalifikují z morálních úvah nejen zvířata, ale i lidské kojence, stejně jako těžce zdravotně postižené jedince a některé starší lidi, což není v souladu s našimi morálními intuicemi, dodávají autoři.²

Přijetí sentience jako postačujícího kritéria pro vstup do etické rozvahy by mělo své konsekvence jak pro naše zacházení se zvířaty, tak pro přípustnost či nepřípustnost potratů. Pokládám proto za užitečné se v této recenzi spíše než strohému popisu jednotlivých kapitol důkladně věnovat hlavním otázkám, které toto kritérium vyvolává:

Kdy je morálně přípustné používat a zabíjet zvířata?

Kdy je morálně přípustný potrat?

Měly by být tyto otázky záležitostí zákona nebo individuálního svědomí?

Cílem autorů je prozkoumat především propojení těchto otázek navzájem. Snaží se přitom sladit a upřesnit to, co považují za široce sdílené morální intuice ohledně reálných i hypotetických případů. Metodiku knihy by šlo označit jako konstruktivismus, autoři sami se ale takovému označení

¹ COLB, S. F. – DORF, M. C. *Beating Hearts, Abortion and Animal Rights*. New York: Columbia University Press, 2016, ISBN: 978-0-231-54095-7, s. 13.

² Ibidem, s. 33.

brání, neboť ho považují za příliš vzdálené jejich účelům. Nesnaží se ani o komplexní zpracování všech morálních otázek týkajících se potratů, práv zvířat nebo zabíjení. Spíše jen testují různá prohlášení založená na našich morálních intuicích (jako „lidský život je drahocenný“ nebo „je špatné úmyslně působit zbytečné utrpení“) a snaží se je sladit s logikou, realitou a zdravým rozumem.

1. KDY JE MORÁLNĚ PŘÍPUSTNÉ POUŽÍVAT A ZABÍJET ZVÍŘATA?

Takzvaná hospodářská zvířata, zvířata chovaná na pokusy či pro zábavu, jsou sentientní bytosti a jako takové mají zájem netrpět. Téměř všechna stávající použití zvířat jsou proto podle autorů morálně neobhajitelná, protože jim úmyslně působí utrpení a smrt, přestože se bez jejich poškozování lidé mohou obejít.³

1.1. KONZUMACE ŽIVOČIŠNÝCH PRODUKTŮ

Největší podíl na využívání zvířat má v současné době živočišná výroba produkující maso, mléko, vejce a kůži. Autoři tvrdí, že můžeme velmi snadno uspokojit své nutriční i chuťové potřeby rostlinnou stravou.⁴ Opírají se přitom o prohlášení Akademie výživy a dietetiky (*Academy of Nutrition and Dietetics*), podle které je správně rozvržená vegetariánská i veganská strava vhodná pro všechna životní období (včetně těhotenství, kojení, dětství, dospívání a stáří), je zdravá, nutričně vyvážená a může být zdravotně přínosná v prevenci i v léčbě různých onemocnění.⁵ Neexistuje proto velmi dobrý a silný důvod k tomu, aby bytosti schopné zakoušet bolest trpěly a umíraly jen kvůli našim chuťovým preferencím, tvrdí autoři. Argument, že je potěšení nezbytnou součástí života a že jíst pouze rostlinné pokrmy by představovalo zbavení se tohoto potěšení, je podle nich směšně slabý. Uznávají, že je potěšení důležitou součástí života, tvrdí však, že člověk může zažít potěšení mnoha různými způsoby a rozhodnutí zdržet se konzumace živočišných produktů nepředstavuje rozhodnutí zdržovat se všech ostatních potěšení.⁶ Analogicky člověk, který nemůže najít někoho, s kým by měl sexuální vztah, není oprávněn někoho znásilnit na základě teorie, že sexuální potěšení je nezbytnou součástí života.

Alternativy k živočišným produktům jsou navíc ve většině případů lepší nejen pro lidské zdraví, ale také pro životní prostředí. Autoři se odvolávají na prohlášení Organizace spojených národů, která identifikovala živočišné zemědělství jako hlavní důvod globální změny klimatu (více než polovina skleníkových plynů je výsledkem živočišného zemědělství) a dalších forem degradace životního prostředí, včetně odlesňování a znečišťování vod. Celosvětový posun směrem k veganské stravě je podle OSN životně důležitý k záchraně světa před hladem, palivovou chudobou a nejhoršími dopady změny klimatu.⁷ A vzhledem ke škodlivým účinkům na zdraví a ničivému dopadu na životní prostředí, na němž závisí život (nejen) člověka, lze podle autorů stěží považovat živočišné zemědělství a násilí

³ Ibidem, s. 45.

⁴ Ibidem, s. 47.

⁵ *Position of the Academy of Nutrition and Dietetics: Vegetarian Diets*. Dostupné z: <<https://www.eatrightpro.org/-/media/eatrightpro-files/practice/position-and-practice-papers/position-papers/vegetarian-diet.pdf?la=en&hash=13D2FB5B600CF0778F6FE12B50ED9CE2645CAEF9>>.

⁶ I kulinářského potěšení lze dosáhnout bez živočišných produktů – když lidé touží po potěšení z jídla, touží především po koření, soli, tuku nebo cukru, dodávají autoři.

⁷ *UN urges global move to meat and dairy-free diet*. Dostupné z: <<https://www.theguardian.com/environment/2010/jun/02/un-report-meat-free-diet>>.

páchané na hospodářských zvířatech za nezbytné pro lidské blaho.⁸

1.2. POKUSY NA ZVÍŘATECH

Přestože mohou být pokusy na zvířatech snadněji obhajitelné než jiné druhy násilí na nich, drtivá většina jich je podle autorů stejně zbytečná a neobhajitelná.⁹ Bylo by podle nich absurdní tvrdit, že potřebujeme více značek čisticích prostředků, rtěnek nebo očních stínů. Zvláštní kategorii pokusů na zvířatech však tvoří ty, jejichž účelem je nalezení nových léčebných metod nebo medikamentů. Takové experimenty se mohou na první pohled zdát obhajitelnější. Autoři však upozorňují na fakt, že mnoho lidských chorob je u zvířat vyvoláváno uměle a zvířata na ně často reagují zcela odlišně než lidé. Vybírají jeden příklad za všechny, když připomínají Thalidomid, chemickou látku, která byla používána po celém světě při léčbě nevolnosti spojené s těhotenstvím. Tato látka nevyvolávala žádné vrozené vady u potomků zvířat v laboratoři a byla proto považována za bezpečnou. U lidí však způsobila, že se děti rodily bez ramen a nohou a s jinými vážnými vrozenými vadami. Tímto exemplárním příkladem se autoři snaží dokázat, že z reakcí zvířat nemůžeme nikdy přesně odvodit, jak budou na stejnou látku reagovat lidé. Zároveň totiž existují i látky, které na zvířata nepůsobí nebo jim dokonce způsobují smrt, ale pro lidi mohou být bezpečné a účinné.

I přes to všechno autoři nepopírají, že by pokusy na zvířatech mohly produkovat průlom v léčbě jinak neléčitelného onemocnění člověka. V takových případech může být škoda, kterou působíme zvířatům, snadněji obhajitelná než jiné formy násilí na zvířatech. Autoři si nicméně myslí, že ani v takových případech není experiment oprávněný. Použití životů ostatních vnímajících bytostí, abychom pomohli zachránit naše vlastní, totiž znamená zacházet s nimi jako s nástrojem, tvrdí autoři. Je možné upřednostnit jeden život před druhým (jsou-li v sázce oba životy), ale nic nás podle autorů neopravňuje k tomu, abychom život těch „méně hodných“ instrumentalizovali způsobem, jakým instrumentalizujeme životy pokusných zvířat:¹⁰ infikujeme je onemocněním a „léčíme“ je s nadějí, že zachráníme životy lidských bytostí. Podle autorů je naší morální povinností zdržet se násilí proti nevinnému, který neohrožuje náš život, i kdyby se takovým násilím podařilo zachránit náš vlastní.¹¹

2. KDY JE MORÁLNĚ PŘÍPUSTNÝ POTRAT?

Zatímco jsou podle autorů téměř všechna stávající použití zvířat morálně neobhajitelná, v otázce potratů není jejich odpověď tak jednoznačná. Potrat lidského plodu, který ještě není sentientní, nepovažují za morálně problematický. Jakmile ale plod dosáhne schopnosti zakoušet subjektivní stavy, autoři tvrdí, že pro jeho potrat potřebuje těhotná žena velmi silný a dobrý důvod. Kdy přesně plod dosáhne sentience se ale z knihy překvapivě nedozvíme. Odpověď na tuto otázku se bude lišit v závislosti na tom, zda ji bude pronášet zastánce hnutí pro život nebo pro volbu. Obecně se však předpokládá, že plod dosáhne sentience 20 až 24 týdnů od početí.¹²

⁸ COLB, S. F. – DORF, M. C. *Beating Hearts, Abortion and Animal Rights*, s. 48.

⁹ *Ibidem*, s. 53.

¹⁰ *Ibidem*, s. 57.

¹¹ *Ibidem*, s. 59.

¹² *The key question: when is the foetus a sentient being?* Dostupné z: <<https://www.independent.co.uk/life-style/health-and-families/health-news/the-key-question-when-is-the-foetus-a-sentient-being-528676.html>>.

2.1. OTÁZKA PRAVDĚPODOBNOTI

Autoři se nemohou vyhnout častému argumentu lékařů, politiků a dalších aktivistů z hnutí pro život, který zní takto: *od okamžiku početí má zygota úplnou genetickou informaci, která umožňuje, aby se vyvinula v dítě a nakonec v dospělého člověka – to znamená, že už od počátku je přítomen jedinečný člověk*. Zygota ale podle autorů není lidskou bytostí, je lidskou buňkou, jakých jsou v anatomii člověka miliony. Nikdo přitom nenaznačuje, že by měly i jiné lidské buňky morální práva nezávislá na živé, vnímající osobě, ke které patří, tvrdí autoři. Pokud se rozhodnete vytrhnout si vlas, ukončíte tím život některých buněk, ale nikdo nebude tvrdit, že jste tím spáchali vraždu, dodávají. Skutečnost, že živá buňka obsahuje lidskou DNA, je podle nich nedostatečná k tomu, aby ji kvalifikovala jako lidskou bytost a tím jí přiznala také právo na morální ohledy. Jediný rozdíl mezi lidskou zygotou a jinými buňkami vidí v tom, že lidská zygota je naprogramována tak, aby se nakonec stala lidskou bytostí. Ale ani tuto skutečnost nepovažují za dostačující k prokázání toho, že už je lidskou bytostí. Argumentují tím, že pokud by tomu tak bylo, pak by každá buňka našeho těla byla potenciální lidskou bytostí. Technologie, která již byla použita ke klonování savců, by totiž brzy mohla lékařům umožnit naprogramovat jakoukoli lidskou buňku tak, aby z ní vznikla lidská bytost. Proto jsou všechny jednotlivé lidské buňky potenciálně lidmi – vlasové buňky stejně jako zygoty, tvrdí autoři. Rozdíly mezi zygotou, spermií, vajíčkem a běžnou tělesnou buňkou, jsou podle nich pouze otázkou pravděpodobnosti. Zygota se jednoho dne stane lidskou bytostí, ale tuto pravděpodobnost vnímají jako irelevantní k otázce, zda již je lidskou bytostí.¹³

Jedná se možná o nejkontroverznější část knihy. Nikde se však nedozvíme, co si sami autoři pod pojmem *lidská bytost* představují, ani v jakém okamžiku se podle nich buňka nebo shluk buněk stane lidskou bytostí. A vzhledem k tomu, že zastávají kritérium sentience, je zcela nepodstatné, zda je zygota lidskou bytostí nebo nikoli. Možná se snaží říci, že zygota není takovou lidskou bytostí, která by si zasloužila zvláštní morální ohledy, ale i v takovém případě by bylo přesnější říci, že zygota zkrátka není sentientní, nebo že není *osobou*, spíše než že není lidskou bytostí. Souhlasilo by to i s rozlišením lidských bytostí na osoby a neosoby, které provádí Peter Singer a na které se autoři v jiné části knihy odvolávají (ačkoli je podle nich osobami více bytostí než podle Singera).

2.2. PRE-SENTIENTÍ NĚCO A SENTIENTNÍ NĚKDO

Autoři souhlasí se Singerem, když tvrdí, že plod nemá žádné zájmy předtím, než dosáhne vědomí, proto není potrat plodu před tímto stavem morálně špatný.¹⁴ Plodům, které nejsou vnímavé, totiž nemůže být způsobena újma. Postrádají zájmy, o jejichž naplnění bychom je jejich zničením připravili. Nemáme k nim proto žádné morální závazky – nemůže jim být ublíženo. Tento přístup má konsekvence nejen v otázce potratů samotných, ale také v otázce dalšího využití potraceného materiálu. Například výzkum embryonálních kmenových buněk považují autoři – na rozdíl od aktivistů z hnutí pro život – za velmi atraktivní. Důvodem je kombinace následujících skutečností: a) časné

¹³ COLB, S. F. – DORF, M. C. *Beating Hearts, Abortion and Animal Rights*, s. 25-27.

¹⁴ *Ibidem*, s. 31.

embryo, které postrádá jakoukoli schopnost zažívat svět kolem sebe, postrádá také zájmy a tím pádem i práva; b) výzkum kmenových buněk může být velkým přínosem při léčbě onemocnění jako je Parkinsonova nebo Alzheimerova choroba; c) biologičtí rodiče mohou sami zlikvidovat časná embrya, takže jejich zabíjení (i bez použití pro výzkum) je legální již dnes.¹⁵

Jakmile však plod (a jakákoli jiná bytost) dosáhne schopnosti zakoušet bolest, potěšení nebo jiné subjektivní stavy, má své zájmy, a tudíž i právo na jejich respektování, tvrdí autoři. V takových případech máme povinnost nepůsobit mu bolest, pokud neexistuje naléhavé ospravedlnění takového jednání. Můžeme ho ale usmrtit bezbolestně? Zájem necítit bolest automaticky neimplikuje, že má daná bytost vědomí své konečnosti. Autoři si však myslí, že i bezbolestný potrat sentientního plodu je morálně špatný. Jakmile totiž bytost něco cítí, má podle nich zájem o pokračující sentienci.¹⁶ Snaží se to dokázat na případu švédské radioložky Anny Bågenholmové, která v roce 1999 spadla do ledové vody, kde byla přes hodinu uvězněna pod vrstvou ledu. Po 40 minutách u ní nastala zástava krevního oběhu a nevykazovala žádné známky života. Následným pomalým rozmrazením a prací více jak stovky doktorů se jí však podařilo přivést zpět k životu.

Co nám případ švédské radioložky říká o vztahu mezi sentiencí a zájmy? Autoři jsou přesvědčeni, že Bågenholmová měla zájmy i když byla zmrzlá. Během tohoto období byla někým v bezvědomí, ale byla stále ještě někým, ne něčím. Jakým způsobem se tedy lišila od pre-sentientního plodu? Ačkoli Bågenholmová nebyla v době zmrznutí vnímavá, byla vnímavá dříve a zachovala si schopnost za správných podmínek vnímat znovu. Takže pokud má zmrzlý člověk (nebo například člověk v kómatu) zájem na tom, aby byl (znovu) přiveden k životu, ale pre-sentientní plod takový zájem nemá, musí to být proto, že znovu obnovitelná sentience činí někoho někým, kdo má zájem o pokračující sentienci, ale objekt, který nikdy nebyl sentientní, je stále jenom něčím, i kdyby se mohl v relativně krátkém čase a ve vhodném prostředí stát někým.¹⁷ Pre-sentientní plod nemá zájem o pokračující existenci, zatímco sentientní plod (stejně jako zmrzlá, ale oživitelná radioložka) ano, tvrdí autoři.

2.3. MORÁLNÍ VERZE EFEKTU VLASTNICTVÍ

Intuice, na základě které autoři tvrdí, že potrat pre-sentientnímu plodu neublíží, ale lyžařce by ublížilo, kdybychom ji rozmrazili neodborným způsobem, který by byl v rozporu s jejím znovuoživením, se podobá známému psychologickému jevu zvanému efekt vlastnictví (*the endowment effect*). Základní myšlenka tohoto psychologického fenoménu spočívá v tom, že lidé oceňují mnohem více věci, které mají, než ty, které nemají. Lze však z efektu vlastnictví vyvozovat nějaké normativní závěry? Autoři si uvědomují, že by se dopustili naturalistického omylu, pokud by odvozovali normativní výroky z toho, jak se věci mají, případně jak lidé zažívají svět. Přesto vnímají efekt vlastnictví jako normativně (nejen psychologicky) relevantní. Při rozlišování mezi odebráním a nedáváním totiž považují efekt vlastnictví za paralelní s morálním rozlišením jednání a opomenutí: pokud neexistují přesvědčivé důvody, je nesprávné, aby osoba A ukradla tisícikorunovou bankovku

¹⁵ Ibidem, s. 73.

¹⁶ Ibidem, s. 106.

¹⁷ Ibidem, s. 107.

osobě B, ale je morálně neutrální, pokud se osoba A rozhodne neposkytnout osobě B dar ve stejné výši. Stejně tak osoba A uškodí osobě B, když jí vezme jen jednu korunu, ale jedná bezúhonně, když jí nevěnuje milion korun. V morální oblasti je krádež zakázaným jednáním, zatímco nedávání je nevinným opomenutím, tvrdí autoři. Ve světle této analogie nahlíží na pre-sentientní plod jako na něco, co nikdy nebylo někým, proto žena, která mu pomůže k vědomí a porodí ho, mu v určitém smyslu udělí zvláštní druh daru – věnováním daru života se současně vytvoří příjemce tohoto daru. Potrat pre-sentientního plodu znamená pouze neposkytnutí daru života spíše než jeho odnětí. Pokud už ale plod sentientní je (stejně jako byla sentientní Bågenholmová), jeho zabití je odnětím života a jako takové je nemorální.¹⁸

3. MĚLY BY BÝT TYTO OTÁZKY ZÁLEŽITOSTÍ ZÁKONA NEBO INDIVIDUÁLNÍHO SVĚDOMÍ?

Zabíjení sentientních bytostí – ať kvůli jídlu, módě, vědě nebo například kvůli zachování tělesné integrity ženy v případě nechtěného těhotenství – je morálně špatné. I přesto by však tyto praktiky neměly být podle autorů postaveny mimo zákon.

3.1. ZÁKAZ POTRATŮ A PRODEJE ŽIVOČIŠNÝCH PRODUKTŮ

Ať už chápeme těhotenství jako druh nedobrovolného otroctví (tento pohled je základem velmi rozšířeného názoru, že potrat by měl být povolen obětí znásilnění nebo incestu), nebo jako druh dobrovolné pomoci (žena souhlasí se svým obětováním, aby poskytla podporu plodu, který v ní roste), v obou případech by mělo být podle autorů na ženě, aby se rozhodla, zda chce v těhotenství pokračovat nebo ne. Neříkají, které rozhodnutí by měla učinit. I když považují některé potraty za nemorální (především potraty sentientních plodů), nemyslí si, že by měly být zákonem zakázány.¹⁹ Pohlíží na těhotenství jako na formu důvěrné a náročné záchrany poskytované ženou jejímu plodu, proto odmítají, aby byl takový druh daru kýmoli násilně vymáhán²⁰ – podobně jako nás nikdo nemůže nutit darovat krev. Darování krve je přitom poměrně triviálním narušením tělesné integrity ve srovnání s utrpeními spojenými s přetrvávajícím nechtěným těhotenstvím.

Stejný názor mají autoři i na zákaz prodeje živočišných produktů, na rozdíl od zákazu potratů ale ze strategických, nikoli principiálních důvodů. Přestože považují téměř všechna využívání zvířat za nemorální, nepožadují zákaz prodeje živočišných produktů. Vzhledem k současné praxi podle nich totiž neexistuje reálná šance na přijetí takové legislativy, která by zakazovala chov zvířat pro jejich maso, mléko, vejce nebo kožešiny.²¹ Dokonce i mírnější právní reformy – například regulace velikosti klecí pro slepice – se podle nich mohou ukázat jako kontraproduktivní, pokud se uskuteční v prostředí, v němž se drtivá většina lidí domnívá, že jíst maso zvířat a pít jejich mateřské mléko nevyvolává žádné etické otázky.²² Proto se domnívají, že by se úsilí o změnu mělo zaměřit v první řadě na proměnu srdcí

¹⁸ Ibidem, s. 108–111.

¹⁹ Pokud by se stal reálným život plodu mimo dělohu, postoj autorů k zákazu potratů by tuto změnu reflektoval. Nikdo by podle nich neměl právo ukončit život vnímavého plodu, který by jinak mohl přežít (pokud by při tom nebyla narušena tělesná integrita ženy).

²⁰ COLB, S. F. – DORF, M. C. *Beating Hearts, Abortion and Animal Rights*, s. 66.

²¹ Ibidem, s. 5.

²² Ibidem, s. 95.

a myslí než zákona.

3.2. VYKOŘIŠŤOVÁNÍ JAKO SPOLEČNÝ JMENOVATEL

Autoři se snaží ukázat nemorálnost instrumentalizování sentientních bytostí na následujícím příkladu: představte si, že má žena dítě, jež se musí několikrát denně podrobit dialýze. Aby mu pomohla, úmyslně otěhotní a v osmém měsíci těhotenství požádá svého lékaře, aby plodu odebral obě ledviny a transplantoval je nemocnému dítěti, i když ví, že tím zabije plod. Podle autorů by bylo takové jednání morálně nepřijatelné, ale jedním dechem upozorňují na to, že zvířata instrumentalizujeme naprosto stejně. Chováme je jako hypotetické dítě ve výše uvedeném scénáři s úmyslem použít je. V mléčném průmyslu jsou opakovaně oplodňovány krávy (nebo ovce či kozy) a po porodu jsou odděleny od svých mláďat, což má za následek strach a smutek jak pro mláďě, tak pro jeho matku. K této separaci dochází proto, aby lidé – a nikoli mladá telata – mohli konzumovat mléko a výrobky z něj. Jestliže se tele narodí jako samec, nemá v mlékárenském průmyslu žádné využití a je zabito (stejně jako mladý kohout ve vaječném průmyslu). Ze samice je buď telecí, nebo je vychována jako dojnice a brzy po porodu přichází o každé své mláďě, stejně jako její matka. Po čtyřech až pěti letech opakovaného oplodňování, těhotenství a ztráty svých mláďat je odvezena na jatka. Podobné postavení zauímají v reprodukčním otroctví také slepice, takzvané nosnice, které přivádíme na svět proto, abychom je použili jako přístroje vyrábějící vejce.

Autoři vnímají paralelu mezi zákonem zakazujícím potraty a vykořisťováním zvířat v mléčném a vaječném průmyslu – zákaz potratů by podle nich ženy uvrhl do stejného reprodukčního otroctví.²³ Způsob tohoto vykořisťování však není identický. Zájem ženy, která se pokouší o ukončení nechtěného těhotenství, spočívá v ukončení fyzicky náročného úkonu a využívání jejích orgánů. Jejím zájmem je ukončení svého vlastního vykořisťování. Naproti tomu spotřebitel, který si kupuje maso, mléko nebo vejce, podporuje vykořisťování jiných. Spotřeba živočišných produktů je totiž podle autorů vždy vykořisťováním a jedná se pouze o to, zda je účel tohoto vykořisťování naprosto triviální, jako v případě konzumace živočišných produktů, nebo je závažnější, jako v případě pokusů zachránit lidské životy. Autoři proto navrhuje, aby kategorie osob zahrnovala nejen narozené lidské bytosti, ale i nenarozené sentientní plody a všechny sentientní živočichy.²⁴ Vykořisťování a instrumentalizování vnímavých bytostí jakéhokoli živočišného druhu je totiž podle autorů nejen morálně špatné, ale zároveň také děsivé.

4. SHRUTÍ

Autoři knihy vycházejí z přesvědčení, že je sentience dostačující vlastností potřebnou pro vstup do etické rozvahy. Téměř veškeré vykořisťování zvířat proto vnímají jako morálně neobhajitelné. V otázce potratů závisí jejich odpověď na tom, zda plod již dosáhl schopnosti zakoušet subjektivní stavy nebo nikoli. Potraty pre-sentientních plodů nejsou podle autorů morálně problematické, protože pouhý potenciál být sentientní (nebo potenciál být lidskou bytostí) podle nich nevytváří žádné morální nároky. Potraty sentientních plodů však vnímají jako morálně problematické. I přesto si však

²³ Ibidem, s. 77.

²⁴ Ibidem, s. 75.

nemyslí, že by měly být zákonem zakázány. Nutit ženu pokračovat v nechtěném těhotenství a porodit dítě by ji podle autorů uvrhlo do stejného reprodukčního otroctví, kterému jsou v mlékárenském a vaječném průmyslu vystaveny dojnice a nosnice – obě formy považují za morálně špatné. Jelikož ale v současné době neexistuje reálná naděje na přijetí zákona, který by zakazoval prodej živočišných produktů (a proto by byl i kontraproduktivní), autoři ho stejně jako zákaz potratů nepožadují.

ZÁVĚR

Kniha *Beating Hearts* je psána velice srozumitelně a může být užitečná jako úvod do ústředních otázek týkajících se morálního statusu plodů a zvířat. Autoři se v ní snaží pokrýt všechny možné otázky, které nás v souvislosti s potraty a právy zvířat mohou napadnout, a ke všem svým postojům uvádějí potenciální protiargumenty, které se snaží vyvrátit. V této recenzi jsem nemohl postihnout všechna témata, kterým se autoři věnují (například debata mezi welfaristy a abolicionisty, vhodnost grafického vyobrazení potratů embryí a porážek zvířat ve snaze oslovit širší veřejnost nebo oprávněnost použití násilí ve snaze o snížení počtu vykořisťovaných zvířat). Doporučuji proto její přečtení, neboť jde o knihu velice zajímavou a podnětnou.